

2 Metsäteollisuus

2.1 Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto

Länsi-Euroopan rakentamisen kehitys on edelleen heikkoa ja puutuotteiden kysynnän kasvu jää vuonna 2002 Euroopassa pieneksi. Loppuvuodelle odotetusta hieman paranevasta markkinatilanteesta huolimatta Suomen sahatavaran tuotanto ja vienti kasvavat tänä vuonna vain noin prosentin verran, ja viennistä yhä suurempi osa suuntautuu Euroopan ulkopuolelle. Viennin yksikköhinta nousee noin 2 prosenttia. Vanerin tuotanto ja vienti kasvavat noin 5 prosenttia, mutta viennin keskimääräinen yksikköhinta laskee 5 prosenttia halvemmän havu- vanerin osuuden lisääntyessä.

Vuonna 2003 Euroconstruct ennustaa Euroopan rakentamisen kasvun nopeutuvan vain vähän varsinaisen elpymisen siirtyessä vuoteen 2004. Puutuotteiden kysynnän kasvaessa hitaasti Suomen sahatavaran vienti nousee 2 prosenttia. Vaneriteollisuuden kapasiteetin viime vuosien merkittävän lisäyksen ansiosta vienti kasvaa kysynnän elpymässä ensi vuonna 5 prosenttia. Viennin ja kotimaan kulutuksen kasvu nostaa sahatavaran tuotantoa noin 2 prosenttia ja vanerin tuotantoa noin 5 prosenttia. Puutuotteiden tarjonnan korkean tason johdosta sahatavaran viennin yksikköhintojen ennustetaan nousevan vain 2 prosenttia ja vanerin keskihinnan pysyvän ennallaan. Uhkana Euroopan puutuotteiden markkinatasapainolle, Suomen viennille ja vientihinnoille on Yhdysvaltain talouskasvun ennustettua heikompi kehitys.

Rakentamisen elpyminen viivästynyt Euroopassa

Länsi-Euroopan talouskasvu ei ole piristynyt kuluvan vuoden alkupuolella siinä määrin, kuin mitä ennustelaitokset viime syksynä yleisesti ennakoivat. Euroopan rakentamisen vuodelle 2003 odotettu selvä elpyminen siirtyykin Euroconstructin ennusteiden mukaan vuoteen 2004. Rakentamisen heikko kehitys on näkynyt kuluvan vuoden tammikesäkuun viennissä, jolloin määrät jäivät pienemmiksi kuin vuotta aiemmin. Vähennystä viime vuoteen oli kuusisahatavaran viennissä 7 prosenttia, kun mäntysahatavaran vienti pysyi suunnilleen ennallaan.

Euroopan rakennusteollisuuden kehitys on kaksijakoista. Uudisrakentamisen nopea kasvu on ominaista Itä-Euroopan siirtymätalouksien maille, kun taas Länsi-Euroopassa rakentamisen kasvu on painottunut korjausrakentamiseen. Euroconstructin kesäkuun 2002 ennusteen mukaan Länsi-Euroopan uusien asuntojen aloitusten lukumäärä supistuu tänä vuonna noin 2 prosenttia eli 1,6 miljoonaan. Korjausrakentaminen kuitenkin kasvaa ja sen osuus Euroopan koko rakennustuotannon arvosta on jo 43 prosenttia ja asuinrakentamisen arvosta puolet. Korjausrakentamisen ansiosta Länsi-Euroopan rakennustuotanto kasvaa tänä vuonna, vaikka kasvu onkin vain 0,6 prosenttia. Euroconstructin ennusteen mukaan sahatavaran ja vanerin kulutuksen kannalta tärkeä asuinrakentaminen kasvaa koko vuonna noin prosentin verran.

FAO:n ennuste Euroopan havusahatavaran kulutukselle on tänä vuonna 90,8 miljoonaa kuutio-

Suomen saha- ja vaneriteollisuus vuonna 2001, 1 000 m³.

	Sahatavara	% tuotannosta	Vaneri	% tuotannosta
Tuotanto	12 670	100	1 140	100
Kotimaa*	4 535	36	131	11
Vienti:	8 135	64	1 009	89
EU	5 185	41	843	74
Afrikka	1 307	10	1	0
Japani	805	6	4	0
Aasia ilman Japania	549	4	34	3
Pohjois-Amerikka	85	1	44	4
Venäjä	4	0	1	0
Muut	200	2	82	8

Vanerin tuotantoon sisältyy koivu- ja havuvaneri sekä kertopuu (LVL).

*Kotimaa = tuotanto-vienti.

Lähteet: Metsäteollisuus ry, Tilastot 2001 ja Metla, Metsätalostatiedote 637.

metriä. Rakennustuotannon hieman kasvaessa sahatavaran kulutus kasvaa viime vuoteen verrattuna 1,6 prosenttia. Talouden epävarma suhdannetilanne heijastuu rakentamiseen, ja sekä rakentaminen että sahatavaran kulutus voivat jäädä FAO:n ennusteita alhaisemmiksikin.

Sahatavaran vienti Euroopan ulkopuolelle kasvanut edelleen

Suomen sahatavaran koko vienti jäi tammi–kesäkuussa prosentin alemmaksi kuin vuotta aiemmin. Koska kysynnän odotetaan olevan loppuvuonna hieman alkuvuotta parempaa, koko vuoden 2002 vientimäärän ennustetaan kasvavan prosentin viime vuodesta.

Vuonna 2002 Euroopan ulkopuolisten markkinoiden merkitys on edelleen kasvanut Suomen sahatavaran viennissä. Kun vienti Eurooppaan on kuluvan vuoden tammi–kesäkuussa laskenut 4 prosenttia verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan, niin vienti Euroopan ulkopuolelle on kasvanut 4 prosenttia.

Suomen sahatavaran vienti kasvoi vuoden alkupuoliskolla Britanniaan, Etelä-Euroopan maihin ja Afrikkaan, kun taas pääasiassa kuusisahatavaraa sisältävä vienti Saksaan, Alankomaihin ja Japaniin väheni. Höylätavaran osuus Suomen sahatavaran viennistä on noin 11 prosenttia ja vienti kasvoi suhteellisesti parhaiten Britanniaan ja Japaniin.

Valuuttakurssien kehitys vaikuttaa markkinatasapainoon Euroopassa

Euroopan markkinatasapainon kannalta on ollut myönteistä, että suurten eurooppalaisten tuottajien, Suomen ja Ruotsin, sahatavaran vienti Euroopan ulkopuolisiin maihin on jatkunut hyvänä. Ruotsi on vuoden 2002 alkupuolella kasvattanut vientiään myös Eurooppaan, erityisesti mäntysahatavaran ja ensiasteen sahatavarajalosteiden osalta. Vientiä Eurooppaan on tukenut kruunun kurssi, joka on vielä vuoden 2000 keskikurssiin verrattuna heikko suhteessa euroon.

Kuluvan vuoden tammi- ja syyskuun välillä euron kurssi suhteessa Yhdysvaltain dollariin on vah-

vistunut keskimäärin 11 ja Kanadan dollariin 9 prosenttia, joten Euroopan kilpailukyky suhteessa Pohjois-Amerikan tuotantoon on heikentynyt. Euroopan kilpailukyky on edelleen kuitenkin suhteellisen hyvä, koska euron kurssi on vielä melko heikko verrattuna 1990-luvun loppupuoleen. Yhdysvalloissa asuinrakentamisen kehitys on kuluva-
na vuonna jatkunut hyvänä, mikä on ylläpitänyt maan sahatavaran kulutusta. Vastaavasti eurooppalaisten tuottajien vienti Yhdysvaltoihin on euron kurssin vahvistumisesta huolimatta sekkin kasvanut.

Venäjän sahatavaran vienti on kasvanut kuluva-
vuoden alkupuoliskolla vuodentakaiseen verrattuna 16 prosenttia. Ruplan heikentyessä euroon nähden myös vienti EMU-maihin on kasvanut. Suurinta viennin kasvu on kuitenkin ollut euroalueen ulkopuolelle, erityisesti Britanniaan ja Kiinaan. Venäjän viennin kasvun ei uskota kuitenkaan jatkuvan loppuvuonna samalla vauhdilla, koska raaka-
aineen saannissa on ollut ongelmia ja sahatavaran kulutus kasvaa myös omassa maassa.

Sahatavaran tuonti Japaniin on supistunut alku-
vuonna, ja jenin heikentyessä euroon ja dollariin nähden Euroopan maat ja Pohjois-Amerikka ovat menettäneet osuuttaan tuonnissa. Japanin rakenta-

misen kehitys on ollut maan erittäin heikkoon ta-
loustilanteeseen nähden kohtuullista, eikä suuria muutoksia rakentamisessa odoteta loppuvuodesta-
kaan.

Runsas tarjonta suhteessa kysyntään hidastaa sahatavaran hintojen nousua

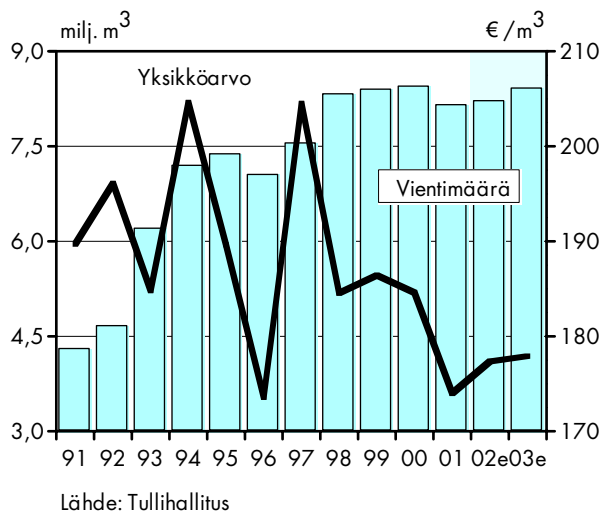
Maailmantalouden kasvun alenemista seurasi saha-
tavaran kulutuksen pieneneminen sekä Euroopassa että Pohjois-Amerikassa vuonna 2001. Euroopassa rakentamisen aktiviteetin heikentyminen johti sahatavaran ylitarjontatilanteeseen. Euroopan tuotanto aleni viime vuonna, mutta suhteessa vähemmän kuin kulutus. Näin syntyneen ylitarjonnan vuoksi sahatavaran hinnat keskimäärin laskivat.

Tammi-kesäkuussa 2002 Suomesta viedyn mäntysahatavaran hinta putosi prosentin viime vuoden vastaavasta ajasta ja kuusen hinta 2 prosenttia. Suomen sahatavaran koko viennin yksikköhinta oli kuitenkin edellä mainittuna jaksona sama kuin viime vuonna vastaavaan aikaan suhteellisesti kalliimman mänty- ja höyläsahatavaran osuuden lisääntyessä. Kuusisahatavaran hintaan vaikuttaa sen merkittävän ostajamaan, Saksan, epävarma talouskehitys ja rakentamisen lama. Mäntysahatavaran hinnan voidaan odottaa pysyvän edelleen melko vakaana, koska kysyntä riippuu paljolti puusepänteollisuuden ja huonekaluteollisuuden kysynnästä.

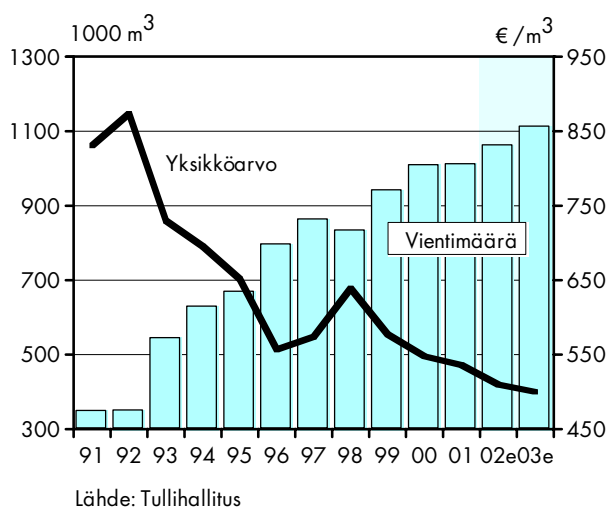
Viime kuukausina Suomen viennin yksikköhinta on ollut hienoisessa nousussa, ja viennin keskimääräisen yksikköhinnan ennustetaan nousevan kuluva-
vuonna noin 2 prosenttia viime vuoteen verrattuna.

Sahatavaran kotimaan kulutus kasvaa

Kotimaan rakentamisesta riippuvan sahatavaran ja vanerin kulutuksen näkymät ovat tänä vuonna suhteellisen hyvät. Viime vuonna asuinrakentaminen supistui heikentyneen talouskehityksen vuoksi myös Suomessa, jolloin kotimaan sahatavaran

Sahatavaran viennin määrä ja yksikköarvo 1991–2003e vuoden 2001 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

Vanerin viennin määrä ja yksikköarvo 1991–2003e vuoden 2001 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

kulutus aleni ja laskennallinen käyttö oli noin 4,9 miljoonaa kuutiometriä. Mikäli asuinrakentamiselle ennakoitu kasvu toteutuu, sahatavaran kotimaan kulutus kasvaa kuluvana vuonna noin 2 prosenttia.

Vielä vuoden 2002 alkupuoliskolla asuinrakennuksille myönnettävien rakennuslupien kuutiomäärä oli 4 prosenttia edellisvuoden vastaavaa alhaisempi. Lupamäärän lasku on kuitenkin pysähtynyt ja RT (Rakennusteollisuus RT) ennakoii asuinrakentamisen kasvavan kuluvana vuonna. Matala korkotaso ja kotitalouksien hyvänä pysynyt luottamus omaan talouteensa ovat tukeneet vapaarahoitteista asuntotuotantoa. Asuntotuotanto kasvaa tänä vuonna vapaarahoitteisen tuotannon lisääntyessä, kun valtion tukemien asuntojen tuotanto laskee. Myös valmistaloteollisuuden tilauskanta on hyvä, mikä ennustaa omakotitalojen rakentamiseen pientä nousua.

Tammi–kesäkuussa sahatavaran tuotanto supistui prosentin viime vuoden alkupuoliskoon verrattuna. TT:n elokuun barometrin mukaan raaka-aineen saatavuus on ollut puutuoteollisuudessa tuotantoa rajoittavana tekijänä, mutta tukkipuun tuonnin kasvu ja puukauppojen lisääntyminen kesän jälkeen ovat parantaneet tukin saatavuutta.

Vuonna 2002 tuotannon määrän ennustetaan viennin ja kotimaan kulutuksen hieman kasvaessa nousevan noin prosentin viimevuotista korkeammaksi eli 12,8 miljoonaa kuutiometriin.

Vanerin vienti kasvaa

Länsi-Euroopassa talouskasvun aleneminen ja rakentamisen supistuminen heijastuivat vuonna 2001 vanerin kulutukseen, joka laski noin 2 prosenttia. Tänä vuonna FAO ennustaa Euroopan vanerin kulutuksen pysyvän suunnilleen viimevuotisella tasolla, noin 6 miljoonassa kuutiometrissä. Eurooppa on riippuvainen vanerin tuonnista, koska vain hieman yli puolet kulutuksesta voidaan kattaa omalla tuotannolla. Suomi on saavuttanut markkinajohtajan aseman Euroopan vanerimarkkinoilla yli kolmasosalla Euroopan koko vanerituotannosta.

Euroopan vanerin kuluttajamaista suurimmat ovat Britannia ja Saksa, joista Suomen suurimassa vientimaassa Saksassa rakentamisen lama pudotti vanerin kulutusta viime vuonna 9 prosenttia. Sen sijaan Itä-Euroopan maat ja Venäjä lisäsivät muuta maailmaa paremman talouskasvun ansiosta kulutustaan. Havuvanerin osuus Euroopan vanerin kulutuksesta on hieman yli puolet ja sen kulutus aleni noin 6 prosenttia. Havuvaneria vähemmän rakentamisesta riippuvan lehtivanerin kulutuksen kasvu hidastui edellisvuoteen verrattuna.

Vaikka Euroopan osuus Suomen vanerin viennistä on edelleen lähes 95 prosenttia, on vienti Euroopan ulkopuolelle kasvanut vuoden alkupuolella neljänneksen verrattuna vuodentakaiseen. Kuluvan vuoden alkupuolella Venäjä on Euroopan kulutuksen alentuessa kasvattanut vientiään erityisesti entiselle Neuvostoliiton alueelle ja tärkeimpään yksittäiseen vientimaahan, Yhdysvaltoihin. Vanerin tuotanto on laskussa Yhdysvalloissa ja OSB-levyn (Oriented Strand Board) osuus puulevyjen tuotannossa ja kulutuksessa kasvaa. Havuvanerin raaka-aineeksi sopivaa tukkipuuta on Pohjois-Amerikan markkinoilla niukemmin länsirannikon vanhojen metsien suojelun takia.

Saha- ja vaneriteollisuuden tuotanto- ja vientiennusteet, 1 000 m³ (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

	Tuotanto			Vienti		
	2001	2002e	2003e	2001	2002e	2003e
Sahatavara	12 670 -5	12 800 1	13 100 2	8 135 -4	8 200 1	8 400 2
Vaneri	1 140 -3	1 200 5	1 260 5	1 009 0	1 060 5	1 110 5

Vuonna 2002 vanerin viennin ennustetaan lisääntyvän noin 5 prosenttia. Tuotantokapasiteetti mahdollistaisi selvästi suuremmankin viennin kasvun, mikä olisi nykyisessä markkinatilanteessa kuitenkin riski vanerin hintojen vakaudelle.

Kuten sahatavaran, myös havuvanerin hintakehitys on ollut tänä vuonna heikkoa markkinoiden kasvaessa hitaasti. Koivuvanerin hinnoissa näkyy Venäjän tarjonnan kasvu ja kilpailun kiristyminen Euroopan markkinoilla. Päävientialueen Euroopan heikosta markkinatilanteesta ja halvemmän havuvanerin osuuden lisääntymisestä johtuen vanerin viennin keskimääräinen yksikköhinta laskee 5 prosenttia.

Vuoden 2003 suhdannenäkymät kuluvaan vuoteen paremmat

Euroconstructin ennusteen mukaan Länsi-Euroopan rakentaminen kasvaa ensi vuonna 1,4 prosenttia. Kuusisahatavaran viennin kannalta keskeisen Saksan rakentamisen ennustettu kasvu siirtyy vuodelle 2004. Vielä vuonna 2003 Saksan rakennusinvestointien määrän ennustetaan jäävän kuluvaan vuoden tasolle ja asuinrakentamisen edelleen jopa hieman supistuvan (-0,3 prosenttia). Saksan rakentaminen on siten edelleen yli 10 prosenttia alhaisemmalla tasolla kuin vuonna 1999. Sen sijaan Britanniassa asuinrakentaminen kasvaa ennusteen mukaan 2,4 prosenttia, ja asuinrakennusaloitukset ovat alkuvuonna 2002 olleetkin 13 prosenttia edel-

Sahatavaran ja vanerin vientihintaennusteet muutosprosentteina edellisvuodesta.*

	2001	2002e	2003e
Sahatavara	-5	2	2
Vaneri	-2	-5	0

* Vientihinnat ovat nimellisiä viennin yksikköarvoja.

lisvuotta korkeammalla. Ranskassa ja Hollannissa rakentamisen ennustetaan kasvavan yhden prosentin. Euroopan rakentamisen kasvun hieman nopeutuessa myös puutuotteiden kysyntä kasvaa nopeammin kuin vuonna 2002. Myös viime kesän tulvavaurioiden korjaaminen lisää jonkin verran sahatavaran ja vanerin kysyntää Keski-Euroopassa.

Vaikka kysynnän kasvu parantaa jonkin verran markkinatasapainoa Euroopassa, tarjonta on korkealla tasolla muun muassa Ruotsin lisättyä huomattavasti sahatavaran tuotantoaan. Euron kurssin ei odoteta merkittävästi vahvistuvan dollariin nähden, joten tarjonta Euroopan ulkopuolelta ei olennaisesti kasvaisi. Mikäli kuitenkin näin kävisi, lisääntyisi Kanadan Eurooppaan suuntautuva tarjonta. Venäjän tarjonta Eurooppaan on kuluvaan vuonna lisääntynyt ja myös tarjonta Baltian maista on vahvistunut. Toisaalta Venäjän ja Itä-Euroopan maiden Länsi-Eurooppaa parempi talouskasvu tukee rakentamista ja lisää niiden omaa sahatavaran ja vanerin kulutusta.

Pitemmällä tähtäyksellä kilpailu Baltian suunnasta kasvaa, kun maat siirtyvät viennissä kuivatun sahatavaraan ja sahatavaran jatkojalosteisiin. Jo lähivuosina Venäjän ja Itä-Euroopan tarjontaa lisäävät päätetyt ulkomaiset investointiprojektit, joiden sahatavaran tuotantokapasiteettia lisäävän vaikutuksen arvioidaan ylittävän jo 4 miljoonaa kuutiometriä. Myös Venäjän hallituksen suunnitelmat, joissa pyritään jalostamaan raakapuu kotimaassa, lisäävät sahatavaran tarjontaa Euroopan markkinoille, mikäli maan oma kulutus ei kasva samassa tahdissa.

Euroopan markkinoiden tasapainolle tärkeän Japanin asuinrakentamisen ennustetaan edelleen supistuvan 1,5 prosenttia ensi vuonna (Research Institute of Construction and Economy), mikä yhdessä euron arvioidun vahvistumisen kanssa jarruttaa viennin kasvattamista Japaniin. Tosin eurooppalaisen sahatavaran korkea laatu on Japanissa edelleen kilpailuetu pohjoisamerikkalaiseen kuivaamattomaan sahatavaraan nähden.

Mikäli Euroconstructin ennustama rakentamisen kasvun pieni nopeutuminen toteutuu eikä euron kurssi merkittävästi vahvistu keskeisiin kilpailijamaihin verrattuna, Suomen sahatavaran vienti kasvaa noin 2 prosenttia vuonna 2003. Viennin yksikköhinnan arvioidaan nousevan kysynnän pienen kasvun ja runsaan tarjonnan vuoksi vain keskimäärin 2 prosenttia vuonna 2003. Yksikköhintaa nostaa myös osaltaan se, että kuusisahatavaraa kalliimman mänty- ja höylätavaran osuus Suomen viennistä hieman nousee.

Suurimman epävarmuuden ennusteen toteutumiselle globaaleilla metsäteollisuustuotteiden markkinoilla muodostavat riskit yleistaloudellisessa kehityksessä. Sahatavaran viennin kannalta ensi vuoden tilanne riippuu pitkälti Yhdysvaltain markkinoiden kehityksestä, joka tuo epävarmuutta Euroopan markkinatasapainoon. Yhdysvaltain asuntojen aloitusmäärien on ennustettu hieman alenevan vuonna 2003 ja ECEn puutavarakomitean kokouksen (syyskuu 2002) arvion mukaan myös sahatavaran kulutus alenisi noin 2 prosenttia. Epävarmuutta lisää vielä toukokuussa 2002

voimaan astunut 27,2 prosentin tuontitulli Kanadasta Yhdysvaltoihin tuodulle sahatavaralle. Kanadalaiset ovat aiemmin vastaavassa tilanteessa supistaneet tuotantoaan pyrkien nostamaan sahatavaran hintatasoa Yhdysvalloissa. ECEn puutavarakomitean arvion mukaan Kanadan sahatavaran tuotanto supistuukin hieman tänä ja ensi vuonna. Myös viennin Yhdysvaltoihin ja Japaniin on ennakoitu alenevan, joten Kanadan tarjontapaineet Eurooppaan päin todennäköisesti hieman kasvavat.

Kapasiteetti mahdollistaa vanerin viennin lisäämisen vuonna 2003

Koska vaneria käytetään sahatavaraa monipuolisemmin rakentamisen lisäksi mm. pakkaus- ja kuljetusvälineiteollisuudessa, sen kysynnän kehityskin poikkeaa sahatavarasta. Suomen yhteensä noin 1,8 miljoonaa kuutiometriin ylittävä kapasiteetti on kasvanut eniten havuvanerissa, jonka osuus Suomen koko vanerin viennin määrästä kasvoi 1990-luvun kuluessa 16 prosentista yli 50 prosenttiin. Koska tuotantokapasiteettia on paljon ja kysyntä kasvaa, vanerin viennin ennustetaan nousevan ensi vuonna 5 prosenttia.

Kilpailua vientimarkkinoilla kiristää viime vuosina lisääntynyt vanerin tuotanto Venäjällä, muissa Itä-Euroopan maissa ja Kanadassa. Venäjän tuotanto on pääosin koivupintaista vaneria, ja Venäjä on Baltian maiden kanssa suomalaisen koivuvanerin tärkein kilpailija. Myös OSB- ja MDF-levyjen voimakkaasti lisääntynyt tuotantokapasiteetti Euroopassa kiristää havupintaisten vanerin ja sahatavaran kilpailua. Halvemman havuvanerin osuuden lisääntyessä Suomen koko vanerin viennin yksikköhinta ei vuonna 2003 nouse tämän vuoden keskitasoon verrattuna.

Puutuoteteollisuuden tuotanto kasvaa kysynnän parantuessa

Suomen sahatavaran kulutus nojaa yhä voimakkaammin korjausrakentamiseen, joka ETLAn mukaan kasvaa tänä ja ensi vuonna 3–4 prosentin vauhtia. Vuonna 2003 asuinrakennustoiminta kasvaa RT:n ennusteen mukaan noin 2,7 prosenttia. Rakentamisen ja korjausrakentamisen lisääntyessä sahatavaran kulutuksen ennustetaan kasvavan vuonna 2003 noin 2 prosenttia.

Kotimaan rakentamisen hyvän kehityksen ja vientimarkkinoiden kuluvaa vuotta hieman paremman markkinakysynnän toteutuessa sahatavaran tuotannon ennustetaan kasvavan noin 2 prosenttia vuonna 2003. Sahatavaran tuotannossa päästään tällöin noin 13,1 miljoonaan kuutiometriin, mikä jää vielä huippuvuoden 2000 tuotantoennätyksen alapuolelle.

Suomen 1990-luvun puolivälistä lähtien kasvanut vanerikapasiteetti lähinnä havuvanerissa sallii suurenkin tuotannon kasvattamisen, mikäli kysyntä ja markkinoiden hintakehitys sen mahdollistavat. Tämän perusteella vanerin tuotannon ennustetaan kasvavan vuonna 2003 noin 5 prosenttia.

2.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto

Paperituotteiden markkinatilanne on pysynyt kuluvana vuonna heikkona. Erityisesti paperilaadut, joiden kysyntä on riippuvainen mainonnasta ja lehtien ilmoitusmyynnistä, ovat kärsineet hitaasta talouskasvusta ja niiden hinnat ovat laskeneet. Kokonaisuudessaan Suomen paperin ja kartongin tuotanto ja vienti nousevat kuitenkin noin 2 prosentilla viime vuoden tasosta, mutta paperi- ja kartonkituotteiden keskimääräinen vientihinta laskee noin 6 prosenttia. Sellun tuotanto kasvaa noin 9 prosent-

tia paperin tuotannon kasvun ja erityisesti viennin vauhdittamana. Sellun hinta on ollut nousussa kysynnän hieman vahvistuttua ja varastojen alennuttua, mutta viennin keskihinta jää noin 14 prosenttia alle vuoden 2001 tason.

Vuonna 2003 paperin kysynnän odotetaan vähitellen kasvavan ja vetävän Suomen paperin viennin noin 4–5 prosentin nousuun. Markkinoille ei ole juurikaan tulossa uutta kapasiteettia, joten nykyisen kapasiteetin käyttö tehostuu. Suomesta viedyn paperin keskimääräisen vientihinnan odotetaan lähtevän ensi vuonna hienoiseen nousuun, mutta alhaisen lähtötasonsa vuoksi se jää liki kuluvan vuoden tasolle. Myös kartongin tuotanto, vienti ja vientihinnat nousevat vuonna 2003. Sellun viennin odotetaan pysyvän liki ennallaan, mutta kotimaan paperin tuotannon kasvu nostaa sellun tuotantoa noin 2 prosentilla. Kasvavan kysynnän myötä sellun markkinahintojen odotetaan vähitellen vahvistuvan. Suomen vientihinnassa se näkyy noin 5 prosentin nousuna ensi vuonna.

Paperin kysyntä pysynyt heikkona

Paperin kysynnän aleneminen vientimarkkinoilla johti Suomen paperin viennin supistumiseen vuonna 2001. Heikko kysyntätilanne on jatkunut myös kuluvana vuonna talouskasvun pysyttyä verraten hitaana päävientimarkkinoilla. Vuoden toisella neljänneksellä Suomen paperin vienti alkoi kuitenkin elpyä kasvaen noin 4 prosenttia viime vuoden toisen neljänneksen tasosta. Vientimäärät kasvoivat alhaisesta hintatasosta huolimatta. Kysyntä on pysynyt heikkona erityisesti mainonnan ja lehtien ilmoitusmyynnin volyymin riippuvaisilla paperilaaduilla: sanoma- ja aikakauslehtipapereilla sekä päällystetyillä hienopapereilla. Vuoden alkupuoliskolla paino- ja kirjoituspapereiden kulutus Suomen päävientimarkkinoilla Länsi-Euroopassa laski RISI:n (Resource Information Systems Inc.) arvion mukaan prosentin viime vuoden vastaavasta kaudesta.

Suomen massa- ja paperiteollisuus vuonna 2001, 1 000 tn.

	Sellu	% tuotannosta	Paperi	% tuotannosta	Kartonki	% tuotannosta
Tuotanto	6 548	100	9 902	100	2 601	100
Kotimaa*	4 942	75	1 008	10	392	15
Vienti:	1 606	25	8 894	90	2 209	85
EU	1 284	20	6 376	64	1 329	51
Aasia	88	1	537	5	334	13
Afrikka	6	0	82	1	72	3
Yhdysvallat	78	1	587	6	106	4
Venäjä	17	0	139	1	74	3
Muut	133	2	1 173	12	294	11

* Kotimaa = tuotanto – vienti.

Lähde: Metsäteollisuus ry, Tilastot 2001 ja Metla, Metsätalostatiedote 637.

Paperiteollisuudessa kuluvan vuoden alkupuolisko on muuallakin Euroopassa ollut Suomen kaltainen. Euroopan paperiteollisuusjärjestön CEPI:n mukaan sen jäsenmaiden paperin ja kartongin tuotanto oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä noin prosentin jäljessä viime vuoden vastaavasta ajasta. Lasku aiheutui valtaosin sanomalehtipaperin ja ylikapasiteetista kärsivän päällystetyn aika-kauslehtipaperin tuotantomäärien laskusta. Lähes kaikkien muiden paperi- ja kartonkilaatujen tuotanto nousi: esimerkiksi hienopaperien tuotanto kasvoi liki 4 prosenttia. Kuten Suomessa, paperin ja kartongin tuotantomäärä ylitti toisella neljänneksellä edellisen vuoden vastaavan kauden tuotannon myös esimerkiksi Ruotsissa (nousua 4 %), Ranskassa (+3 %), Saksassa (+5 %) ja Italiassa (+8 %). Paperin tuotannon elpyminen on lisännyt erityisesti lehtisellun kulutusta ja vahvistanut sen hintaa.

Loppukesän tulvat Euroopassa pysäyttivät useita paperitehtaita Etelä-Saksassa, Tsekissä ja Itävallassa. Tulvien vaikutus yleiseen markkinatilanteeseen jäi kuitenkin vähäiseksi, sillä niiden osuminen

lähinnä pienehköihin paperitehtaisiin kesälomakautena vähensi korvaavan tuotannon tarvetta. Vaikutuksiltaan merkittävin tapaus lienee suuren, 1 300 tonnia päivässä tuottavan lainerikartonkitehtaan sulkeminen reiluksi kuukaudeksi Itävallassa.

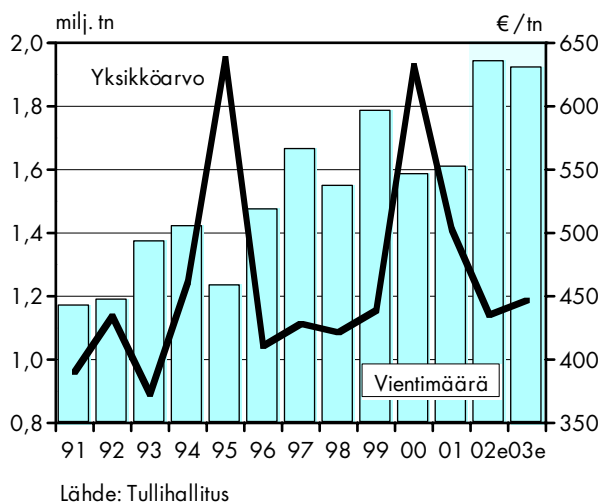
Sellun vienti uuteen ennätykseen

Kuluva vuosi alkoi sellun osalta laskevalla hintakehityksellä, mutta huhtikuussa hinnat alkoivat hiljalleen vahvistua kysynnän elpyessä. FOEX Indexes Ltd:n laskeman PIX-indeksin mukaan valkaistun havusellun hinta oli lokakuun loppupuolella hie-man alle 470 dollaria tonnilta eli noin vuoden alun tasolla. Lehtisellun kysyntä on ollut havusellun kysyntää vahvempaa erityisesti hienopaperin ja pehmopaperin tuotannon noustessa Länsi-Euroopassa. Lehtisellu onkin kesäkuun alusta lähtien ollut poikkeuksellisesti havusellua kalliimpaa. Lokakuun alussa lehtisellun hinta oli 496 dollaria tonnilta eli lähes viidenneksen vuoden alun hintaa korkeammalla.

Vaikka sellun kysyntä on kasvanut, sellun tuottajat ovat silti edelleen joutuneet turvautumaan seisokkeihin estääkseen ylitarjonnan kertymisen varastoihin. Tammi–elokuussa 60 prosenttia maailman markkinasellusta toimittavien Norscan-maiden (Kanada, Ruotsi, Suomi ja USA) markkinaselukapasiteetin käyntiaste oli keskimäärin 90 prosenttia.

Sellun varastotilanne on tervehtynyt vuoden mittaan. Euroopan satamien selluvarastot olivat syyskuussa reilun neljänneksen vuodentakaisa alemmalla tasolla. Norscan-varastoissa oli sellua syyskuun lopussa 1,6 miljoonaa tonnia eli jonkin verran yli 1,5 miljoonan tonnin tason, jota on viime vuosina totuttu pitämään rajana sellun tarjonnan runsauden ja niukkuuden välillä.

Epävarmuus maailmantalouden kehityksestä pitää sellun hinnan edelleen erittäin herkkänä kysyntä- ja varastomuutoksille. Maailman ainoiden vakioituisten pörssinoteerattujen sellujohdannaisien, Pulpex-futuuriin, kurssit enteilevät valkaistun havusellun hinnan vielä laskevan. Vaikka Pulpex-futuuriin vaihto on ollut etenkin viime aikoina erittäin vaatimatonta, niiden kurssikehitys on ennakoinnut sellun listahinnan nousu- ja laskukäänteitä nel-

Sellun viennin määrä ja yksikköarvo 1991–2003e vuoden 2001 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

jästä kahdeksaan viikkoon etujassa verrattain tarkasti. Sellun tuottajien syksyille ajoitetut seisokit voivat vielä jarruttaa hintojen laskua, koska ne osuisivat samaan aikaan painopaperituotannon sesonkiluontoisen, sellun kysyntää lisäävän nousun kanssa.

Sellun tuotantokapasiteetti pysyy tänä ja ensi vuonna likimain ennallaan Euroopassa. Sen sijaan Brasiliassa käynnistyi toukokuussa sellua Eurooppaan toimittavan Aracruz-yhtiön uusi tuotantolinja, joka pystyy tulevaisuudessa valmistamaan valkaistua eukalyptussellua peräti 700 000 tonnia vuodessa. Ylitarjontaa uusi linja ei ole kuitenkaan vielä aiheuttanut, sillä eukalyptussellusta on kuluvan vuoden aikaan ollut jopa niukkuutta.

Suomen sellun tuotanto nousi 7 prosenttia kuluvan vuoden alkupuoliskolla. Kotimainen kulutus on kasvanut hyvin maltillisesti painopaperitehtaiden käyntiasteiden jäätyä vielä mataliksi, mutta vienti on ollut ennätyksellisen vilkasta. Tonneissa mitaten sellun vienti nousi vuoden alkupuoliskolla 43 prosenttia vuodentakaisesta ja kasvua on ollut lähes kaikkiin perinteisiin vientimaihin. Suomalais-tuottajien valmiutta vastata sellun kysynnän kasvuun on nostanut paitsi viime vuonna huomattavasti kasvanut tuotantokapasiteetti myös teollisuuden hakatun puun varastojen runsaus.

Koko vuoden 2002 sellun tuotannon ennakoidaan nousevan noin 9 prosenttia viime vuodesta ja viennin noin viidenneksen. Keskimääräinen vientihinta tulee jäämään noin 14 prosenttia vuodentakaisesta alemmalle tasolle.

Paperin hintojen alamäki jatkui vuonna 2002

Kun paperiteollisuustuotteiden kysyntä ei ole kuluvana vuonna juurikaan kasvanut, tuottajat ovat kilpailleet markkinaosuuksista myymällä paperia ja kartonkia viime vuotta alhaisempaan hintaan. Suomen paperin vientihinta jäi vuoden 2002 ensimmäisellä vuosipuoliskolla noin 6 prosenttia koko vuoden 2001 keskihinnasta. Useiden paperilaatujen

hinnat laskivat. Sanomalehtipaperin viennin yksiköarvo putosi jo alkuvuodesta 12 prosenttia viime vuoden keskiarvonsa alapuolelle, kun uusien sopimusten hinnoittelu alkoi näkyä vientitoimituksissa. Myös päällystettyjen aikakauslehti- ja hienopaperien hinnat ovat jatkaneet jo viime vuonna alkanutta laskuaan. Näitä laatuja vaivaavan ylikapasiteetin lisäksi hintoja on painanut myös sellun alhainen hinta.

Kartonkien keskimääräinen vientihinta oli yli 3 prosenttia alempi kuluvan vuoden alkupuoliskolla kuin koko vuoden 2001 keskihinta. Mutta hintakehitys on ollut vuoden mittaan vahvistuva. Syksyllä useat eurooppalaiset tuottajat ilmoittivat korotuksista sulfaattikartonkien hintoihin. Myös aaltopahvin materiaalina käytettyjen lainerikartongin ja flutingin hinnat olivat nousussa Länsi-Euroopan maissa, missä paineita hintojen nostoon on lisännyt raaka-aineena käytettävän kierrätyskartongin vuoden alusta rajusti kohonneet hinnat.

Ottaen huomioon jo toteutunut hintakehitys, viennin keskihinnat tulevat vuonna 2002 jäämään selvästi viime vuoden tason alapuolelle: paperin hinta noin 7 prosenttia ja kartongin 3 prosenttia.

Sanomalehtipaperi synkistää vuoden 2002 tuotantotilastoja

Sanomalehtipaperin tuotanto laski Suomessa vuoden 2002 alkupuoliskolla 187 000 tonnia eli 27 prosenttia verrattuna viime vuoden alkupuoliskoon. Suomessa on kuluvana vuonna lakkautettu kaksi vanhaa sanomalehtipaperikonetta, joiden yhteiskapasiteetti on hieman alle 200 000 tonnia vuodessa, mutta tuotantoa on supistettu myös muilla yksiköillä. Sanomalehtipaperin tuotanto jatkaakin siirtymistään kierrätyskuituraaka-aineen lähteille Keski-Eurooppaan. Myllykoski vihki kesällä käyttöön uuden sanomalehtipaperitehtaan Saksassa, ja Stora Enso käynnistää uuden sanomalehti/SC-paperikoneen Belgiassa vuoden 2003 kesäkuussa.

Vuonna 2001 voimakkaasti laskenut hienopaperin tuotanto elpyi kuluvan vuoden toisella nel-

jänneksellä nousten 7 prosenttia vuodentakaisesta. Päällystetyn hienopaperin vienti kasvoi alkuvuonna viime vuoteen verrattuna noin neljänneksen päällystämättömien laatuja viennin laskiessa. Kehitys heijastaa viime vuonna tapahtuneita muutoksia hienopaperikapasiteetissa; kaksi päällystämättömää hienopaperia tuottavaa konetta, kapasiteetillaan liki 0,5 miljoonaa tonnia vuodessa, muunnettiin tuottamaan päällystettyjä laatuja.

Hienopaperin kysynnän kasvu johtuu osin siitä, että paperitukkurit ovat täydentäneet vuoden alussa melko alhaisella tasolla olleita varastojaan. Kun päällystetyn hienopaperin vientihinta laski tammi-kuusta kesäkuuhun miltei 9 prosenttia, tarjonnan lisäämisen taustalla näyttäisi olevan myös tuottajien strategian muutos hintojen puolustamisesta markkinaosuuksien puolustamiseen.

Vaikka paperin kysynnän odotetaan vielä loppuvuonna pysyvän vientimarkkinoilla verrattain laimeana, syksy nostaa useiden tuotteiden menekkiä kausiluontoisesti. Kaiken kaikkiaan Suomen koko vuoden 2002 paperin tuotannon odotetaan nousevan noin 2 prosenttia viimevuotisesta.

Kartongin tuotanto nousi vuoden alkupuoliskolla 3 prosenttia vuodentakaisesta ja markkinanäkymät myös loppuvuodeksi ovat pysyneet hyvänä. Koko vuoden tuotannon odotetaan päätävän 4 prosenttia viimevuotista korkeammaksi.

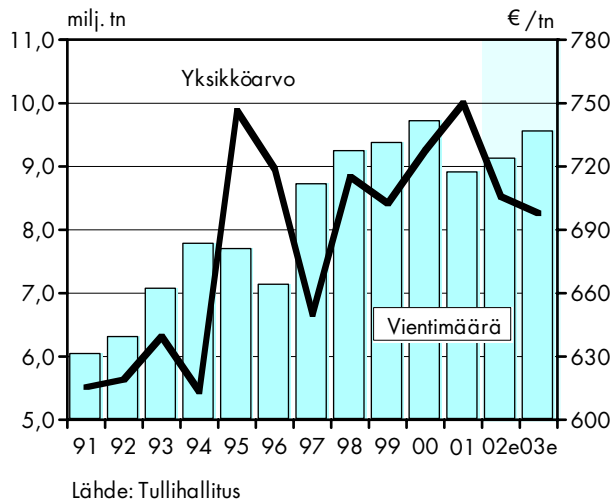
Paperin kysyntä elpyy aikaisintaan vuonna 2003

Odotukset paperimarkkinoiden kysyntävetoisesta elpymisestä ovat siirtyneet vuoteen 2003. Talouskasvun vauhdittuessa paperi- ja kartonkituotteiden kysynnän odotetaan lähtevän silloin hienoiseen nousuun. Noin kolme neljäsosaa Suomen paperin tuotannosta kulutetaan Euroopan unionissa, jonka talouskasvun on arvioitu nopeutuvan ensi vuonna 2 prosentin tuntumaan. Kasvun odotetaan piristyvän myös Aasiassa, joka on kartongin viennille tärkeä markkina-alue noin 15 prosentin vientiosuudellaan.

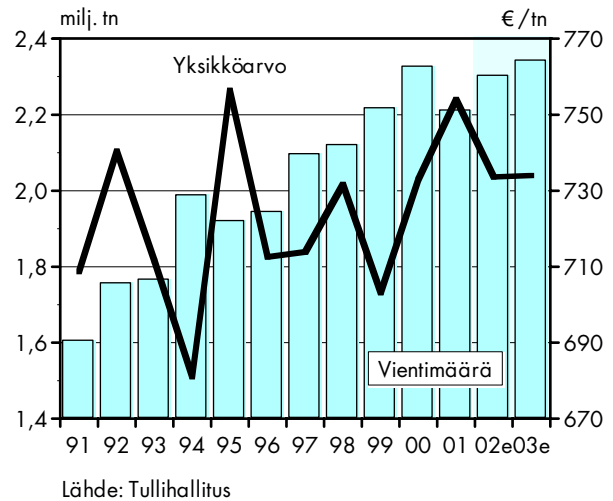
Mainontaan ja painamiseen käytettävien paperien kysyntään ei ole kuitenkaan odotettavissa mitään jyrkkää kasvua, mikäli erityisesti mainonnan kehitystä seuraavien laitosten ennusteet ensi vuodelle toteutuvat. Lontoolainen mediatoimisto Zenith Optimedia Group julkaisi syyskuussa ennusteen, jossa se ennakoii mainonnan arvon kasvun viiden suurimman Länsi-Euroopan maan tärkeimmissä mainosmedioissa (mukaan lukien sanoma- ja aikakauslehdet) jäävän alle kahden prosentin vuonna 2003 kuluvaan vuoteen verrattuna. Ennustettu kasvu ei riitä palauttamaan ensi vuoden mainosmenoja edes vuoden 2001 tasolle. Maailman suurimpiin kuuluva viestintäyhtiö WPP oli elokuussa vuoden 2003 näkymiensä suhteen samoilla linjoilla ennakooidessaan, että media-alan markkinoiden käänne nykyisestä heikosta tilanteesta hyvään lykkäytyy todennäköisesti vuoteen 2004.

Euroopan paino- ja kirjoituspapereiden tuotantokapasiteetti ei mainittavasti nouse vuonna 2003, joten nykyisen kapasiteetin käyttö tehostuu tuotannon kasvaessa. Vain sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettiin on tulossa pientä lisäystä.

Kartonkiteollisuudessa maailmanmarkkinoille on tulossa lisäkapasiteettia erityisen runsaasti kier-

Paperin viennin määrä ja yksikköarvo 1991–2003e vuoden 2001 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Kartongin viennin määrä ja yksikköarvo 1991–2003e vuoden 2001 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

rätyskuitupohjaisiin aaltopahvikartonkeihin, joita uhkaa ensi vuonna ylitarjonta. Tuotteiden välisen korvautuvuuden kautta tämä voi heijastua myös Suomessa valmistettujen ensikuituisten aaltopahvikartonkien kysyntään. Suomen kartongin viennin arvosta näillä tuotteilla on vain noin 14 prosentin osuus.

Suomalaistuottajien markkina-asemaa parantaa se, että Yhdysvaltojen paperin kysyntä on myös alkanut elpyä, mikä vähentänee ensi vuonna Kanadan tarjontaa Suomen päävientialueelle Eurooppaan, vaikka euro hieman vahvistuisikin dollariin nähden. Myös Ruotsin kruunun on ennustettu vahvistuvan. Suomen paperiteollisuuden kilpailukyvyyn odotetaan säilyvän hyvänä ensi vuonna. Suomen paperin tuotannon ja viennin ennakoitaan nousevan ensi vuonna noin 4 prosenttia ja kartongin noin 2 prosenttia vuodesta 2002.

Kysynnän kasvaessa paperituotteiden hintoihin on odotettavissa ensi vuonna maltillista nousua, kun tukea saadaan vahvistuvasta sellun hinnasta. Suomen keskivientihinnassa vuonna 2003 nousu ei juurikaan näy, kun alhaisista lähtöhinoista lähdetään palaamaan kohti kuluvan vuoden alun tasoa.

Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto- ja vientiennusteet, 1 000 tn (muutospromentit edellisvuodesta lukujen alla).

	Tuotanto			Vienti		
	2001	2002e	2003e	2001	2002e	2003e
Sellu	6 548 -8	7 150 9	7 320 2	1 606 2	1 940 21	1 920 -1
Paperi	9 902 -8	10 100 2	10 540 4	8 894 -8	9 110 2	9 540 5
Kartonki	2 601 -5	2 700 4	2 750 2	2 209 -4	2 300 4	2 340 2

Paperin keskimääräisen vientihinnan odotetaan pysyvän lähes ennallaan vuonna 2003. Sellupohjaisten kartonkien hintojen odotetaan nousevan maltillisesti.

Sellun tuotanto kasvaa edelleen vuonna 2003

Sellun kulutus on kasvussa, ja siten myös hiljalleen paranevalle hintakehitykselle on hyvät edellytykset varastojenkin ollessa melko alhaisella tasolla. Selluvarastot voivat silti jälleen nopeastikin kasvaa hintoja heikentäen, mikäli tuottajat eivät jatkossa sopeuta tuotantoaan kysyntää vastaavaksi. Ympäri- vuotiset tuotannon rajoitukset tehtaita seisottamalla eivät ole kuitenkaan mahdollisia teknisistä syistä: useat kanadalaistuottajat joutuvat talvisin pitämään sellutehtaitaan käynnissä estääkseen niiden jäätyksen. Tällainen kausivaihtelu nosti varastoja myös viime talvena.

Eukalyptussellun kapasiteetti kasvaa myös ensi vuonna Brasiliassa. Sen sijaan koivu- ja havusellun tuotantokapasiteetti pysyy lähes ennallaan, mikä

Massa- ja paperiteollisuuden vientihintaennusteet muutospromenteina edellisvuodesta.*

	2001	2002e	2003e
Sellu	-20	-14	5
Paperi	3	-7	1
Kartonki	3	-3	2

*Vientihinnat ovat nimellisiä viennin yksikköarvoja.

helpottaa Norscan-maita markkinatilanteen hallinnassa.

Suomesta viedyn valkaistun sulfaattisellun hinnan ennakoidaan nousevan vuonna 2003 noin 5 prosenttia. Tämä edellyttää, että sellun tuottajat onnistuvat ylituotannon hillitsemisessä, jolloin hintojen korotuksia on helpompi saada läpi, kun sellun kysyntä edelleen paranee. Sellun vientimäärä säilynee lähes nykyisellä korkealla tasollaan, mutta kotimaisen kysynnän vetämänä sellun tuotantoon on odotettavissa parin prosentin kasvu tämän vuoden tasosta.

2.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Kuluvana vuonna metsäteollisuuden tuotantokustannuksia lisäävät työvoimakustannusten ja kantohintojen nousu, kun taas muiden panosten hinnat säilyvät lähes ennallaan tai alenevat. Lopputuotteiden kysynnän hidaskasvu nostaa metsäteollisuuden kapasiteetin käyttöastetta vain vähän viime vuodesta. Kustannusten nousun ja paperiteollisuuden vientihintojen laskun seurauksena koko metsäteollisuuden kannattavuus ja tulos heikkenevät kuluvana vuonna. Sahatavaran kannattavuus on muita tuoteryhmiä heikompaa.

Vuonna 2003 kanto hinnat ja työvoimakustannukset nousevat edelleen. Mikäli kokonaiskustannusten nousu pysyy maltillisena, metsäteollisuuden kannattavuuden odotetaan kotimaassa paranevan tuotannon kasvaessa ja vientihintojen hieman noustessa. Sahateollisuuden kannattavuuteen ei kuitenkaan ole odotettavissa merkittävää paranemista, ennen kuin hintakehitys vientimarkkinoilla paranee selvästi. Metsäteollisuuden tuotannon kasvu nostaa myös käyttöasteita jonkin verran, esimerkiksi paperi- ja kartonkiteollisuudessa 92 prosenttiin.

Puun tehdashinta ja palkat nousevat maltillisesti vuonna 2002

Kantohinnat nousevat kuluvana vuonna keskimäärin noin 1,5 prosenttia. Sahateollisuudessa puun yksikkökustannukset nousevat yli 2 prosenttia, kun taas massa- ja paperiteollisuudessa ne pysyvät lähes viime vuoden tasolla. Kantohintojen osuus puun tehdashinnasta on noin kaksi kolmannesta.

Puunkorjuun nimelliset yksikkökustannukset kohoavat tänä vuonna noin 1,5 prosenttia, kun taas kaukokuljetuskustannusten nousu jää noin 0,5 prosenttiin. Korjuu- ja kuljetuskustannuksista kolmannes muodostuu välittömistä ja välillisistä palkoista,

neljännes pääomakustannuksista ja 15 prosenttia polttoainekustannuksista. Kustannuksia nostaa erityisesti palkkojen nousu. Sen sijaan polttoainekustannukset ovat alentuneet. Kaikki kustannusmuutokset mukaan lukien puun nimellinen tehdashinta nousee noin 1,5 prosenttia ja reaalin tukkuhinta indeksillä deflatoitu hinta noin 2,2 prosenttia.

Keräyspaperin hinta on Suomessa vakaa. Tämä johtuu siitä, että kiertokuidun merkitys paperin ja kartongin tuotannossa on suhteellisen vähäinen, ja suuret metsäyhtiöt omistavat kokonaan Paperinkeräys Oy:n. Sen sijaan Keski-Euroopassa keräyspaperin hinta nousi jyrkästi vuoden toisella neljänneksellä. Suomen tehtaiden käyttämästä keräyspaperista tuodaan kuitenkin vain kymmenesosa.

Palkat nousevat metsäteollisuudessa vuonna 2002 edellisvuotta maltillisemmin kaksivuotisen työehtosopimuksen jälkimmäisen vuoden korotusten ollessa ensimmäistä vuotta pienemmät. Paperiteollisuudessa työntekijöiden palkat olivat vuoden toisella neljänneksellä noin 3,5 prosenttia vuodentakaisista korkeammat, sopimuskorotusten vaikutuksen ollessa tästä noin 2,3 prosenttiyksikköä. Mekaanisessa metsäteollisuudessa palkat nousivat vastaavasti noin 2,5 prosenttia, josta pääosa oli sopimuskorotusten vaikutusta. Vuositasolla palkkojen nousun arvioidaan olevan samansuuruinen. Työn tuottavuus puolestaan aleni vuosina 2001 ja 2002.

Öljyn hinta korkealla loppuvuonna

Öljyn hinta nousi vuoden alkupuolella selvästi vuodenvaihteen pohjalukemista, ja toukokuun notkahduksen jälkeen hinta alkoi jälleen kohota. Elokuusta alkaen öljyn hinnan nousu jyrkentyi erityisesti Irakiin kohdistuvan hyökkäysohjeen seurauksena. Paineita hintatason pysymiselle korkeana lisäsi sekin, että OPEC ei korottanut tuotantokattoaan syyskuun kokouksessaan. Korkeimmillaan Brent-raakaöljyn hinta lähestyi 30 dollaria barreilta. International Petroleum Exchangen Brent-futuuri ennakoivat öljyn hinnan pysyvän loppuvuonnakin

korkealla tasolla. Vuositasolla öljyn hinnan nousun arvioidaan kuitenkin jäävän melko vähäiseksi. ETLA ennustaa vuoden keskimääräiseksi hinnaksi 25 dollaria barrelilta, mikä vastaisi vajaan 3 prosentin hinnannousua viime vuoteen verrattuna.

Maakaasua käytetään fossiilisista polttoaineista eniten metsäteollisuuden omassa sähkön ja lämmöntuotannossa. Maakaasun hinta oli vuoden ensimmäisellä puoliskolla selvästi vuodentakaista alempi, ja vaikka hinta onkin viime kuukausina ollut nousussa, alenee maakaasun hinta todennäköisesti vuositasolla. Turpeen tai bioenergian hintaan ei odoteta suuria muutoksia.

Sähkön markkinahinta oli alkuvuonna selvästi vuodentakaista alempi. Tämä johtui tavallista lämpimämmän sään aiheuttamasta kulutuksen alenemisestä sekä runsaista vesivarastoista Norjassa ja Ruotsissa. Vähäateisen kesän seurauksena vesivarastot ovat kuitenkin hvenneet, ja pohjoismaisessa sähköpörssissä Nordpoolissa noteerattavat futuurikaupat ennakoivatkin sähkön hinnan nousevan loppuvuonna viime vuotta jonkin verran korkeammaksi. Markkinasähkön tilapäisillä hintavaihteluilla ei kuitenkaan ole merkittävää vaikutusta paperiteollisuuden energiakustannuksiin, sillä sen sähkön käyttö perustuu suurelta osin omavaraisuuteen ja pitkäaikaisiin sopimuksiin. Lisäksi markkinasähkөөn liittyvää hintariskiä vastaan voidaan suojautua.

Merirahtien hinta on noussut selvästi vuoden vaihteen pohjalukemista maailmankaupan vilkastuessa ja öljytuotteiden hintojen noustua. Kuiva-ainerahtien spot-hintoja vilkkaimmilla merireiteillä kuvaava Baltic Dry Index (BDI) on noussut vuoden alusta 50 prosenttia ja hintataso tulee pysymään loppuvuonnakin korkealla. Vuositasolla merirahlien hinta saattaa kuitenkin jopa alentua viime vuoden keskihintaan verrattuna.

Kemikaalien ja pigmenttien hinnat pysyvät lähes ennallaan

Pigmenttejä, kuten kaoliinia, jauhattua ja saostettua kalsiumkarbonaattia sekä talkkia, käytetään

paperin täyte- ja päällysteaineina. Täyteaineena pigmentit lisäävät paperin läpinäkymättömyyttä ja päällysteenä ne takaavat hyvälaatuisen painojäljen. Pigmenttien käyttöä suosii myös niiden kuituraaka-aineita alhaisempi hinta.

Pigmenttien kulutuksen arvosta tuonnin osuus on yli 65 prosenttia. Kaikki kaoliini tuodaan, ja puolet jauhetustakin kalsiumkarbonaatista on tuontitavaraa. Saostettu kalsiumkarbonaatti valmistetaan tyypillisesti paperitehtaan yhteydessä sellutehtaalta saatavasta hiilidioksidista ja poltetusta kalkista, jota sekä tuodaan että tuotetaan kotimaassa. Koska saostetun kalsiumkarbonaatin valmistus tapahtuu paperitehtaan yhteydessä, sen hinta perustuu pitkäaikaisiin toimitussopimuksiin. Pigmenttiliiketoiminta on hyvin keskittynyttä. Suomeen tuotava pigmentti ostetaan muutamalta globaalisti toimivalta yritykseltä, ja omakin tuotanto on osittain ulkomaisessa omistuksessa.

Pigmenttien hinnat ovat pysyneet kuluvana vuonna suunnilleen viime vuotisella tasolla kovan kilpailutilanteen takia. Pigmenttien hinta riippuu myös öljyn hinnasta, koska energiaa tarvitaan kairostoiminnassa, puhdistusprosesseissa sekä kuljetuksissa. Pigmenttien hinnan muutokset vaikuttavat erityisesti päällystetyn hienopaperin kustannuksiin, sillä pigmenttien osuus voi olla jopa puolet tuotteen painosta. Koko massa- ja paperiteollisuudessa pigmenttien kustannusosuus on noin 3 prosenttia.

Kemikaalien ja lateksien kustannusosuus massa- ja paperiteollisuudessa on noin 7 prosenttia. Metsäteollisuuskemikaalien hinnat riippuvat öljyn hinnasta, sillä öljy on niiden raaka-aine, kuten esimerkiksi pinnoitteina käytettävillä latekseilla, tai niiden valmistus on energiaintensiivistä, kuten valtaosalla muita metsäteollisuuskemikaaleja. Peruskemikaalien hinnat ovat kuitenkin jatkaneet vuoden alkupuolella laskuaan, vaikka öljyn hinta onkin ollut nousussa. Tuotantokustannusten lisäksi kemikaalien hintoihin vaikuttaa kysyntätilanne. Alhainen paperien tuotanto ja hintataso ovatkin jarruttaneet kemikaalien hintojen nousupaineita. Vuoden loppupuolella metsäteollisuuskemikaalienkin hinnat kääntyvät todennäköisesti nousuun paperien tuotannon

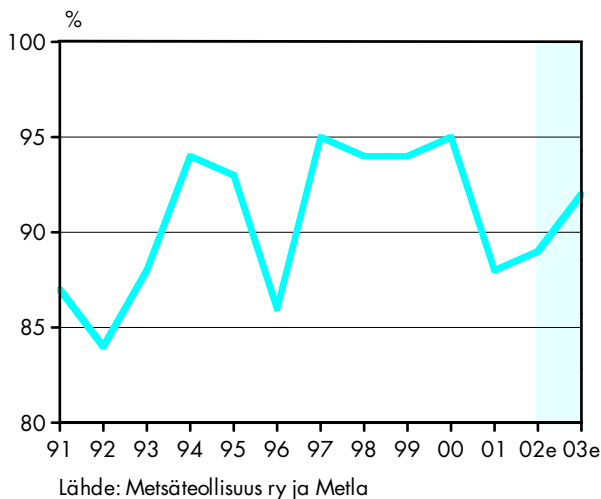
hieman kasvaessa ja öljyn kallistuttua selvästi. Vuositasolla kemikaalien hinnat jäivät todennäköisesti viime vuoden hintoja alemmaksi. Lateksien hinnat ovat pysyneet viimevuotisella tasolla.

Kustannuskehitys maltillista vuonna 2003

Nimelliset kantohinnat nousevat vuonna 2003 vajaa 4 prosenttia. Puun tehdashinnan nousun arvioidaan jäävän jonkin verran vähäisemmäksi.

Työvoiman kustannusvaikutukset riippuvat seuraavasta palkkaratkaisusta, joka astuu voimaan ensi vuoden helmikuussa. Ennustelaitokset arvioivat palkkojen nousevan noin 3–3,5 prosenttia. Tällöin palkat nousisivat metsäteollisuudessa liukumien jälkeen jonkin verran kuluvaan vuotta enemmän.

Massa- ja paperiteollisuuden raaka-ainekustannusten arvioimista vaikeuttaa öljyn hintaan liittyvä epävarmuus. Brent-futuurit ennakoivat, että öljyn hinta laskisi heti vuoden 2003 alusta alkaen tasaisesti ja vuoden keskimääräinen hinta jäisi alle 25 dollarin barrelilta. Myös ETLA arvioi öljyn hinnan olevan noin 25 dollaria barrelilta eli kuluvan vuoden tasolla. Mikäli elokuusta 2002 alkaen jyrken-

Paperi- ja kartonkiteollisuuden kapasiteetin käyttöaste 1991–2003e.

tynyt hinnan nousu jää lyhytaikaiseksi, öljyn hinta ei nosta merkittävästi kemikaalien ja pigmenttien hintoja. Niiden hintoihin tulee kuitenkin nousupaineita kysynnän elpymässä.

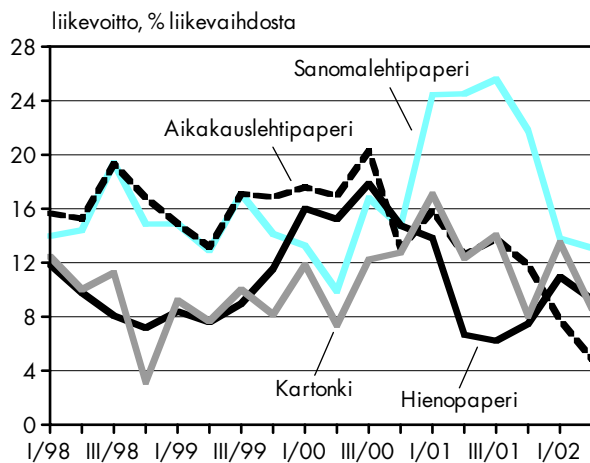
Markkinasähkön hinta riippuu oleellisesti Pohjoismaiden vesivarastoista ja tulevan talven kuluksista. Nordpoolin futuurihinnat ennakoivat sähkön hinnan olevan alkuvuonna 2003 selvästi vuotta 2002 korkeammalla heikon vesitilanteen vuoksi. Myös vuositasolla markkinasähkö olisi futuurihintojen perusteella selvästi kalliimpaa kuin kuluvana vuonna. Sähköveron ja lämmöntuotannon polttoaineverojen korottaminen noin 5 prosentilla kasvattaa myös energiakustannuksia.

Metsäteollisuuden kapasiteetin käyntiaste nousussa

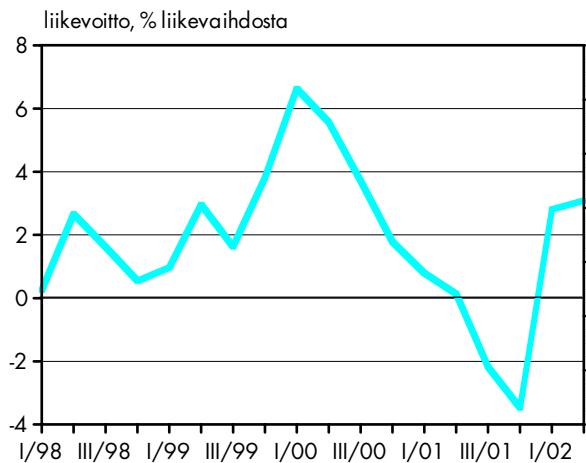
Kysynnän elpymisen viivästyminen pitää kotimaisen metsäteollisuuden kapasiteetin käyttöasteen kuluvana vuonna lähes vuoden 2001 tasolla. Paperi- ja kartonkiteollisuudessa nousu on vähäinen käyntiasteen jäädessä 89 prosenttiin. Paperiteollisuudessa koneita on jouduttu seisottamaan heikon kysynnän vuoksi. Mainonnan ja lehti-ilmoittelun väheneminen on pudottanut sanoma- ja aikakauslehtipaperin kysyntää. Sen sijaan kuluttajavetoisten toimistopaperien ja pakkauskartonkien kysyntä on kasvussa. Selluteollisuuden kapasiteetin käyttöaste nousee vuonna 2002 jonkin verran edellisvuoteen verrattuna jäädessä kuitenkin selvästi alle 90 prosentin. Vuonna 2001 rakennettiin runsaasti uutta kapasiteettia, joten tuotannon kasvusta huolimatta käyttöaste on alhainen.

Paperin ja kartongin kapasiteetin käyttöasteen odotetaan jonkin verran parantuvan vuonna 2003 paperin viennin lähtiessä kasvuun ja kapasiteetin pysyessä lähes ennallaan. Käyttöasteen arvioidaan olevan 92 prosenttia.

Sahateollisuuden kapasiteetin käyttöaste oli vuonna 2001 Metsäteollisuus ry:n mukaan 94 prosenttia. Vuonna 2002 kapasiteetin käyttöaste nousee hieman tuotannon pienen kasvun myötä. Käyt-

Aikakauslehtipaperi ei sisällä Mrealin ja hienopaperi UPM-Kymmenen tuotantoa, koska tietoja ei ole saatavissa erikseen.

Sahatavara ei sisällä UPMKymmenen tuotantoa, koska tietoja ei ole saatavissa erikseen.

Metsäteollisuuden liikevoitto tuoteryhmittäin jaksolla 1998/I–2002/II.

Lähteet: UPM-Kymmenen, Stora Enson, M-real in ja Finnforestin vuosikertomukset ja osavuositarkastukset.

töaste paranee edelleen vuonna 2003 tuotannon jatkaessa kasvuaan. Sahateollisuuden kokonaiskapasiteettia on vaikea määrittellä täsmällisesti eikä yhtenäistä näkemystä kapasiteetin tasosta ole olemassa. Kapasiteetin määrittelyyn liittyvistä ongelmista johtuen tarkkaa kapasiteetin käyttöastetta ei tässä ennusteta. Vaneriteollisuuden kapasiteetti kasvoi edelleen vuonna 2001, jolloin käyttöaste oli keskimäärin 88 prosenttia. Alkuvuoteen 2002 mennessä kapasiteetti oli lisääntynyt noin 1,8 miljoonaan kuutiometriin. Kuluvana vuonna käyttöaste jää alle 70 prosentin uuden kapasiteetin myötä, vaikka tuotanto kasvaakin viime vuodesta 5 prosenttia 1,2 miljoonaan kuutiometriin. Investointien pysähtyminen ja tuotannon kasvaminen 5 prosentilla nostavat käyttöasteen vasta 72 prosenttiin vuonna 2003.

Tuotannon kasvu parantaa paperiteollisuuden kannattavuutta vuonna 2003

Stora Enson, UPM-Kymmenen ja Metsäliitto-Yhtymän tulos oli vuonna 2001 yhteensä noin 2,7

miljardia euroa (ilman satunnaisia eräjä ja veroja). Suomalaisen metsäteollisuusyritysten kannattavuus heikkeni jonkin verran vuoden 2000 korkealta tasolta. Maailmantalouden heikentyminen vähensi tuotteiden kysyntää, joten tuotantomäärät alenivat. Paperiteollisuuden hintataso pysyi kuitenkin korkeana. Kannattavuuden kehitys tuoteryhmittäin esitetään kuviossa suomalaisen metsäteollisuusyritysten koko tuotannolle. Tekstissä esitetyt arviot tuotannon kannattavuudesta vuosina 2002 ja 2003 koskevat kuitenkin vain Suomessa sijaitsevaa tuotantoa.

Sanomalehtipaperin tuotannon kannattavuus on vuoden alkupuoliskolla heikentynyt selvästi alentuneiden hintojen takia. Kannattavuus on edelleen kuitenkin parempi kuin muilla tuoteryhmillä. Myös aikakauslehtipaperin kannattavuus on laskenut huomattavasti vuodesta 2001. Liikevoittoa heikensivät alemmat myyntihinnat ja korkeammat raaka-ainekustannukset. Vaikka kirjoitus- ja painopaperien hinnat ovat olleet yhtämittaisessa laskussa koko vuoden, hintataso on silti ollut tyydyttävä verrattuna pitemmän ajanjakson keskihintoihin. Toimiala onkin pysynyt heikosta kysynnästä huolimatta voitollisena.

Massa- ja paperiteollisuuden kannattavuuden odotetaan paranevan jonkin verran vuonna 2003 tuotantomäärien kasvun nostaessa kapasiteetin käyttöastetta. Vientihinnoista ei puolestaan saada oleellista tukea kannattavuuden paranemiselle, sillä paperin nimellisten vientihintojen ennustetaan vuonna 2003 pysyvän lähes ennallaan, kartongin hinnan nousevan 2 prosenttia ja sellun 5 prosenttia kuluvan vuoden keskiarvosta.

Sahateollisuuden kannattavuus paranee vain hieman vuosina 2002 ja 2003

Sahateollisuuden kannattavuus paranee vuonna 2002 edellisvuoteen verrattuna vain vähän vientihintojen nousun jäädessä vähäiseksi. Sahaus pysyi Wood Focus -toimialakatsauksen mukaan selvästi tappiollisena kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, vaikka tulos paranikin hieman vuoden 2001 viimeiseen neljännekseen verrattuna. Toisella neljänneksellä kannattavuus parani kuitenkin vientimäärien noustessa selvästi. Rahoituskustannusten jälkeen sahaus oli kuitenkin edelleen selvästi tappiollista. Loppuvuonna kannattavuus on alkuvuotta hieman parempi vientihintojen noustessa.

Vuonna 2003 sahateollisuuden kapasiteetin käyttöaste nousee, sillä tuotannon arvioidaan kasvavan noin 2 prosenttia. Myös sahatavaran hintojen nousu noin 2 prosentilla parantaa kannattavuutta. Toisaalta myös tuotantokustannusten arvioidaan kasvavan, sillä esimerkiksi havutukin hinnan odotetaan nousevan noin 3 prosenttia. Sahateollisuuden tulokseen ei olekaan odotettavissa merkittävää paranemista ennen kuin hintakehitys vientimarkkinoilla paranee selvästi.

Vaneriteollisuuden kannattavuutta heikentää vuonna 2002 sekä vientihintojen että kapasiteetin käyttöasteen aleneminen. Lisäksi tuotantokustannukset kasvavat muun muassa kantohintojen nousun seurauksena. Erityisesti havuvanerin kannattavuus heikkenee, sillä vientihinta on laskenut vuoden alkupuolella 8 prosenttia verrattuna vuodenta-

kaiseen. Kuluvana vuonna myös havutukin hinnan arvioidaan nousevan puulajista riippuen 2–3 prosenttia. Vuonna 2003 vaneriteollisuuden kannattavuutta heikentää vanerien keskimääräisen vientihinnan pysyminen vuoden 2002 tasolla, samalla kun tukkipuun hinta nousee. Toisaalta kapasiteetin käyttöaste nousee jonkin verran.

Sahateollisuus suuntaa itänaapuriin ja Baltiaan

Yritysjärjestelyt jatkuvat metsäteollisuudessa rauhalliseen tahtiin. Merkittävin yrityskauppa oli UPM-Kymmenen saksalaisen Haindlin osto marraskuussa 2001. Kauppa lisäsi selvästi UPM-Kymmenen markkinaosuutta sanoma- ja aikakauslehtipaperissa ja vahvisti yhtiön asemaa maailman johtavana painopaperien valmistajana. Vuotuisia synergiaetuja arvioidaan saatavan erityisesti tuotannossa, logistiikassa ja ostotoiminnoissa vuoteen 2004 mennessä 70 miljoonaa euroa. UPM-Kymmenen paransi asemiaan myös tarraetikettimarkkinoilla ostamalla amerikkalaisen Bemis Companyn Mac-tac-tarraliiketoiminnan omalle Raflatac-tytäryhtiölleen. Kaupan myötä UPM-Kymmene nousi alan toiseksi suurimmaksi toimijaksi Yhdysvaltain markkinoilla.

Suomen sahateollisuuden investoinnit suuntautuvat pääasiassa Venäjälle ja Baltian maihin. Raaka-aineiden ja markkinoiden läheisyyden lisäksi investoinnit edistävät suomalaisten yritysten puunhankintaa myös Suomessa sijaitseville laitoksille. Hyötyä saadaan myös alemmista kustannuksista. Suomalaisista yrityksistä Stora Enso on erityisen aktiivinen, sillä vuoteen 2006 mennessä se investoi viiteen uuteen sahaan Venäjällä, Latviassa ja Liettuassa. Tuotantokapasiteetin lisäys on vajaat miljoona kuutiometriä, joista 200 000 kuutiometriä valmistuu vuoden 2003 aikana. Myös UPM-Kymmenen kapasiteetiltaan 200 000 kuutiometriä oleva saha aloittaa toimintansa vuoden 2003 aikana. Investointien lisäksi suomalaisyritykset vahvistavat asemiaan yritysostoin. Stora Enso allekirjoitti ai-

Metsäteollisuuden kustannusrakenne

Johanna Pohjola

Oheisessa kuviossa esitetään Suomessa sijaitsevien metsäteollisuuden toimipaikkojen kustannusrakenne vuonna 2000. Massa- ja paperiteollisuus sisältää massan, paperin, kartongin sekä paperi- ja kartonkituotteiden valmistuksen. Puutuoteteollisuudella tarkoitetaan tässä puun sahausta, höyläystä ja kyllästystä, samoin kuin vanerin ja muiden puulevyjen tuotantoa. Mukana on myös rakennuspuusepäntuotteiden, puupakkausten ja muiden puutuotteiden valmistus.

Kuviossa on aiempina vuosina tarkasteltu liikevaihdon jakaumaa. Tänä vuonna kuviota uudistettiin siten, että se sisältää vain tuotannon kustannukset. Siten pääomaeristä jätettiin pois nettotulos, välittömät verot ja rahoituskulut. Lisäksi toimialojen sisäinen käyttö poistettiin. Näiden muutosten seurauksena jäljelle jääneiden erien osuudet nousevat. Kemikaaleja ja pigmenttejä tarkastellaan aiempaa yksityiskohdaisemmin, koska niiden kustannusosuus on massa- ja paperiteollisuudessa merkittävä.

Massa- ja paperiteollisuuden kokonaiskustannukset kasvoivat vuonna 2000 vajaa 9 prosenttia noin 12,2 miljardiin euroon ja puutuoteteollisuuden lähes 10 prosenttia noin 4,8 miljardiin euroon. Kustannusten kasvusta noin puolet selittyi tuotannon kasvulla. Kummallakin toimialalla puuraaka-aine-, energia-, kuljetus- ja työvoimakustannusten sekä poistojen kasvu jäi kokonaiskustannusten kasvua hitaammaksi, kun taas muun muassa muiden tarvikkeiden kustannukset sekä massa- ja paperiteollisuudessa kemikaali- ja pigmenttikustannukset nousivat kokonaiskustannuksia nopeammin. Vertailukelpoiset, uudella tavalla lasketut kustannusosuudet pysyivät likimain

samoina kuin edellisvuonna, vaikka joidenkin erien kustannusten kasvu poikkesikin massa- ja paperiteollisuudessa selvästi kokonaiskustannusten kasvusta.

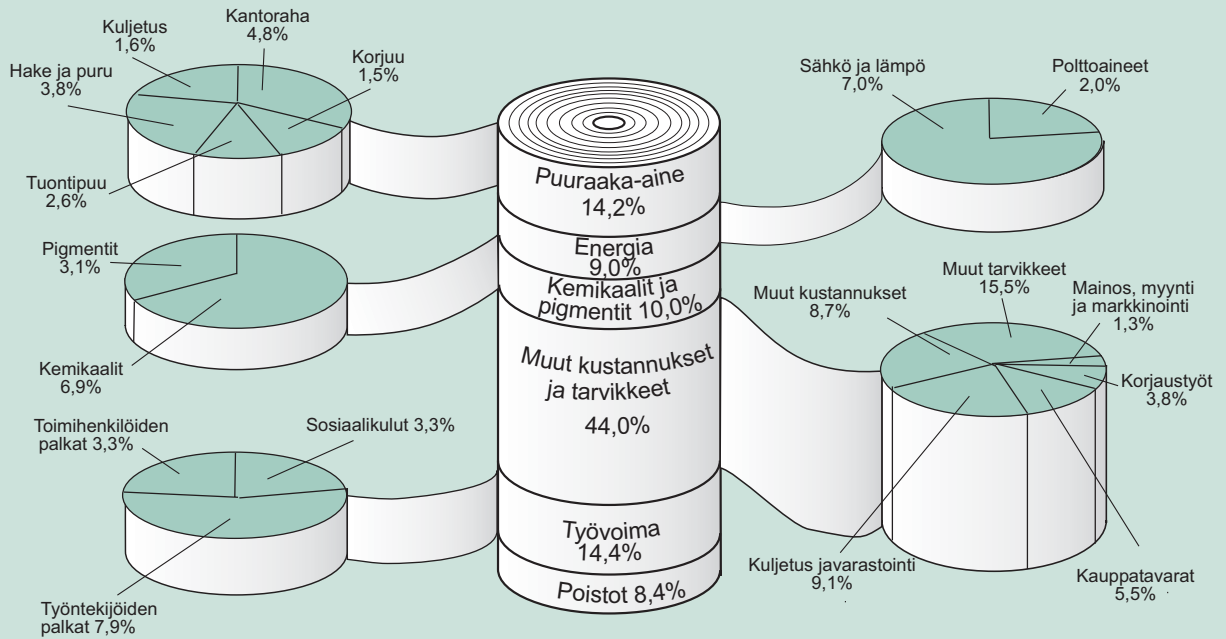
Massa- ja paperiteollisuuden kantorahakustannukset pysyivät lähes ennallaan, kun sekä kotimaisen puun käyttö että hinta olivat likimain edellisen vuoden tasolla. Tuontipuun kustannukset nousivat 15 prosenttia sekä tuontihintojen että -määrien nousua selvästi. Puutuoteteollisuudessa kantorahakustannuksia lisäsi erityisesti kuusitukin hinnan nousu, kun taas tuontipuun kustannukset nousivat etenkin tuontimäärän kasvaessa.

Hakkuukustannukset kuutiometriä kohti laskivat 6 prosenttia, mikä alensi massa- ja paperiteollisuuden puunkorjuukustannuksia edellisvuoteen verrattuna, vaikka pystykaupoilla hankitun puun määrä ja lähikuljetuskustannukset hieman kasvoivatkin. Puutuoteteollisuudessa puunkorjuukustannukset kasvoivat hieman edellisvuodesta.

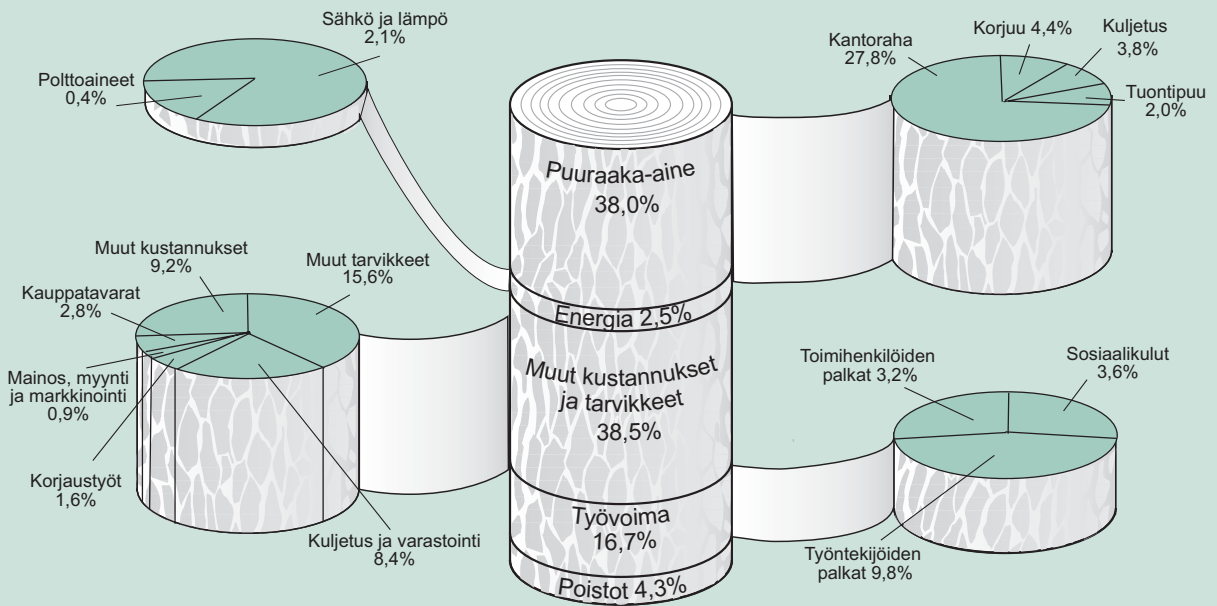
Polttoaineiden hintojen kallistuminen nosti selvästi sekä kuljetus- että polttoainekustannuksia. Sen sijaan sähkö- ja lämpökustannukset kasvoivat vain hieman.

Kustannusrakennekuvaa tulkittaessa on pidettävä mielessä, että toimialat pitävät sisällään sekä perustuotteiden että jalosteiden tuotantoa ja kustannukset jakautuvat näissä eri tavalla. Esimerkiksi puutuoteteollisuuden toimialaan kuuluvan sahateollisuuden kaidista kustannuksista hieman yli puolet aiheutuu puuraaka-aineesta (kantoraha, korjuu, kuljetus ja tuontipu) ja vain runsas kymmenen prosenttia työvoimasta.

MASSA- JA PAPERITEOLLISUUS 2000

PUUTUOTETEOLLISUUS 2000

Lähteet: Tilastokeskus, Metla

esopimuksen Viron suurimman sahayhtiön AS Sylvesterin osakkeiden ostamisesta.

Sahateollisuuden omistusjärjestelyjä on tehty myös kotimaassa, sillä Metsäliitto Osuuskunta osti kuluvan vuoden keväällä valtiolta kolmanneksen Vapo Oy:n osakkeista. Konserniin kuuluu muun muassa Suomen neljänneksi suurin sahayhtiö Vapo Timber Oy, jonka sahojen yhteenlaskettu tuotantokapasiteetti on lähes 800 000 kuutiometriä vuodessa. Metsäliitolla on lisäksi etuosto-oikeus valtion mahdollisesti myöhemmin myymiin osakkeisiin.

Stora Enso toteuttaa tänä vuonna metsäomaisuutensa myynnin. Kauppa vapauttaa pääomia ydinliiketoimintaan. Suomessa oleva 600 000 hehtaarin metsämaa ja siihen liittyvä liiketoiminta myytiin Stora Enson omistamalle Tornator-yhtiölle heinäkuun alussa. Valtaosa Tornatorin osakkeista puolestaan on tarkoitettu myydä loppuvuoden aikana institutionaalisille sijoittajille.

2.4 Työvoima metsäteollisuudessa

Vuosina 2002–2003 koko metsäteollisuuden työllisyys pysyy viime vuoden tasolla eli 70 000 henkilössä. Toimialoittain tarkasteltuna puutuoteteollisuuden työllisyys heikkenee vientimarkkinoiden rakentamisen heikon kehityksen johdosta vuonna 2002, mutta paperi- ja massateollisuudessa työllisyys lisääntyy samaan aikaan kasvavan tuotannon johdosta. Vientiin suuntautuneen suurteollisuuden työttömyysasteet ovat laskeneet jopa alle käytännön täystyöllisyytenä pidetyn tason, noin neljään prosenttiin.

Työpaikat säilyvät

Metsäteollisuuden työllisyys kokonaisuudessaan aleni vuonna 2001 vain kolme prosenttia, vaikka

tuotanto sen eri toimialoilla laski kolmesta kahdeksaan prosenttia. Työpaikat vähenivät pääasiassa sahayhtiöissä ja paperi- ja kartonkituoteteollisuudessa, joiden toimialoilla on paljon pelkästään kotimarkkinoilla toimivia pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Vientiin suuntautunut prosessiteollisuus ei tuotannon suhdannenotkahduksesta huolimatta käyttänyt irtisanomisia tai lomautuksia sopeutuskkeinona. Syynä saattoi olla laskusuhdanteen oletettu lyhytaikaisuus, mutta myös suurteollisuudessa herännyt huoli työvoiman riittävydestä hieman pidemmällä aikavälillä. Vuosikymmenen vaihteen mennessä odotetaan työvoimasta poistumisen olevan ikääntymisen johdosta suurempaa kuin nuorten ikäluokkien työvoimaan tulon. Metsäteollisuuden työvoima on takavuosien uusrekrytoinnin vähäisyyden johdosta hieman keskimääräistä ikääntyneempää, eikä alan nykyinen koulutuspaikkakäytös laskelmien mukaan riitä kattamaan tiedossa olevaa työvoiman poistumaa.

Puutuoteteollisuuden työllisyys aleni noin tuhannella henkilöllä vuonna 2001 ja edelleen saman verran vuonna 2002. Myös massa- ja paperiteollisuuden työllisyys aleni noin tuhannella henkilöllä vuonna 2001, mutta lisääntyi uudestaan vuoden 2002 aikana, ja kasvaa ennakoarvion mukaan noin 2 000 työllisellä kuluvana vuonna. Koska tuotannon kasvun ennustetaan jatkuvan suhteellisen tasaisesti muutaman prosentin vauhtia vuonna 2003 kaikilla metsäteollisuuden toimialoilla, ei eri toimialojen työllisyydessä odoteta tapahtuvan sanottavia muutoksia ensi vuoden aikana.

Työttömyysasteet metsäteollisuuden toimialoilla ovat pysyneet verraten matalina. Vientiteollisuudessa työttömyysasteet ovat jopa nykyään käytännön täystyöllisyysasteena pidetyn viiden prosentin kitkatyöttömyysasteen alapuolella. Massa- ja paperiteollisuuden työttömyysaste oli vuonna 2001 neljä prosenttia, ja on ennakoarvion mukaan laske-massa kuluvana vuonna kolmeen prosenttiin. Vaneri- ja muussa levyteollisuudessa työttömyysaste on samalla alhaisella tasolla. Näin alhaisten työttömyysasteiden on katsottu voivan ennakoida tulevia työvoimakapeikkoja.

Puutuoteteollisuudessa lievää alamäkeä

Sahatavaran tuotanto supistui vuonna 2001 vientimarkkinoiden kulutuksen alentuessa viisi prosenttia, ja toimialan työllisyys aleni 12 000 työllisestä noin 11 000 työlliseen. Sahateollisuuden työttömyysaste nousi samalla kuudesta yhdeksään prosenttiin. Koska sahatavaran tuotannon ennakoidaan kuluvana vuonna kasvavan noin prosentin, ei alan työllisyys enää vuonna 2002 alene. Työttömyysaste näyttää ennakkoarvion mukaan palautuvan vuoden 2000 tasolle. Sahatavaran tuotannon ennustetaan kasvavan vuonna 2003 noin 2 prosenttia, mikä riittänee pitämään toimialan työllisyyden ennallaan ensi vuonna.

Levyteollisuuden tuotanto supistui vuonna 2001 pari prosenttia, mutta toimialan työpaikat eivät tämän johdosta vähentyneet. Syynä saattaa olla työvoiman turvaamisstrategia, johon viittaa myös edellä mainittu alhainen levyteollisuuden työttömyysaste.

Puusepänteollisuuden työllisyys säilyi vuonna 2001 edelleen hyvänä, vaikka kotimaan talonrakentaminen supistui 3 prosenttia. Kuluvan vuoden ennakkoarvion mukaan toimialan työllisyys on kuitenkin nyt alenemassa noin tuhannella henkilöllä, koska suhdanteen heikkeneminen heijastuu työllisyyteen viiveellä. Työllisyyden heikkeneminen näkyy myös puusepänteollisuuden työttömyysasteessa, joka nousee viime vuoden yhdeksästä prosentis-

Puutuoteteollisuuden työllisyys 1991–2003e, henkilöä.

	1991	2001	2002e	2003e
Sahateollisuus	11 000	11 000	11 000	11 000
Levyteollisuus	8 000	7 000	7 000	7 000
Puusepänteollisuus	17 000	15 000	14 000	14 000
Puutuoteteollisuus yhteensä	36 000	33 000	32 000	32 000

ta ennakkoarvion mukaan 12 prosenttiin kuluvana vuonna. Vuonna 2003 ennustetaan toimialan työllisyyden pysyvän ennallaan tai lievästi paranevan yleisen suhdannekehityksen mukana.

Massateollisuuden työllisyys kasvaa

Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto aleni vuonna 2001 eri osatoimialoilla viidestä kahdeksaan prosenttiin, mutta työpaikat eivät vähentyneet prosessivaltaisessa suurteollisuudessa, vaan ainoastaan pkt-valtaisessa, pääasiassa kotimarkkinoille suuntautuneessa paperi- ja kartonkituoteteollisuudessa. Sen työllisyys aleni noin tuhannella henkilöllä. Tämä ei kuitenkaan näkynyt alan työttömyysasteen nousuna.

Vuodelle 2002 ennakoidaan massa- ja paperiteollisuudessa tuotannon kasvua. Paperiteollisuudessa odotetaan vientimarkkinoiden kysynnän hieman kasvaessa maltillista kahden prosentin tuotannon kasvua, ja toimialan työllisyys pysynee tämän johdosta ennallaan. Myös kartonkiteollisuuden tuotannon kasvu on suhteellisen maltillinen, noin neljä prosenttia, mikä antaa odottaa, että toimialan työllisyys pysyy suurin piirtein entisellä tasolla. Vaikka paperin ja kartongin kysynnän kasvu on maailmanmarkkinoilla hidasta, ajetaan uusilla sellulinjoilla kuluvana vuonna paperiteollisuutta suuremmalla käyntiasteella, ja kasvava osa tuotannosta myydään markkinaselluna. Massateollisuuden tuotannon kasvu on siten ennakkoarvion mukaan yhdeksän prosenttia, joka näkyy myös tämän osatoimialan työllisyyden kasvuna noin tuhannella henkilöllä.

Vuodelle 2003 ennustetaan massa- ja paperiteollisuuden toimialoille suhteellisen tasaista tuotannon kasvua kahdesta neljään prosenttia. Tämän johdosta koko toimialan työllisyyden yhteensä ennakoidaan pysyvän myös ensi vuonna kuluvan vuoden tasolla. Massa- ja paperiteollisuuden osuus kaikkien toimialojen työllisistä on kuluvana- ja ensi vuonna 1,7 prosenttia ja puutuoteteollisuuden vastaava osuus on 1,3 prosenttia.

Massa- ja paperiteollisuuden työllisyys 1991–2003e, henkilöä.

	1991	2001	2002e	2003e
Massateollisuus	19 000	14 000	15 000	15 000
Paperiteollisuus	16 000	14 000	14 000	14 000
Kartonkiteollisuus	4 000	4 000	4 000	4 000
Paperi- ja kartonki- tuoteteollisuus	7 000	5 000	6 000	6 000
Massa- ja paperi- teollisuus yhteensä	46 000	37 000	39 000	39 000

Työvoimakustannusten osuudet kasvoivat, työn tuottavuus aleni

Puutuoteteollisuuden työvoimakustannukset eli palkkasumma ja sosiaaliturvamaksut yhteensä, olivat vuonna 2001 noin 877 miljoonaa euroa. Se oli reaaliarvoltaan samalla tasolla edellisen vuoden kanssa. Työvoimakustannusten osuus kokonaistuotoksesta kasvoi yhdellä prosenttiyksiköllä 16,9 prosenttiin kokonaistuotoksen supistumisen johdosta. Vuonna 2001 palkansaajaa kohti laskettu työvoimakustannus oli 30 000 euroa, ja se kasvoi edellisestä vuodesta reaalisesti 6 prosenttia elinkustannusindeksillä deflatoituna.

Massa- ja paperiteollisuuden työvoimakustannukset

vuonna 2001 olivat 1 835 miljoonaa euroa. Ne kasvoivat reaaliarvoltaan noin yhden prosentin edellisestä vuodesta. Työvoimakustannusten osuus kokonaistuotoksesta kasvoi myös massa- ja paperiteollisuudessa tuotannon supistumisen vuoksi yhden prosenttiyksikön ja se oli 12,4 prosenttia vuonna 2001. Palkansaajaa kohti laskettu työvoimakustannus oli 48 000 euroa. Se kasvoi reaaliarvoltaan 2,4 prosenttia edellisestä vuodesta.

Työn tuottavuus aleni Tilastokeskuksen laskelman mukaan puutuoteteollisuudessa 3,5 prosenttia ja massa- ja paperiteollisuudessa 5,9 prosenttia vuonna 2001, koska työllisten määrää ei vähennetty tuotannon laskua vastaavasti. Samaan aikaan työn tuottavuuden lasku koko teollisuudessa keskimäärin oli noin yksi prosentti. Kaikilla toimialoilla yhteensä työn tuottavuudessa ei tapahtunut muutosta edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2002 työn tuottavuus laskee metsäteollisuudessa edelleen, joskin edellistä vuotta vähemmän. Vaikka metsäteollisuuden tuotanto kääntyy hienoiseen kasvuun, niin etenkin paperi- ja massateollisuus kasvattaa Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen ennakkotietojen mukaan työllisten määrää tätä enemmän. Koko metsäteollisuudessa työn tuottavuuden arvioidaan alenevan vuonna 2002 noin yhden prosentin. Koska vuodeksi 2003 ennustetaan voimistuvaa tuotannon kasvua, joka voidaan saada aikaan olemassa olevalla työvoimalla, ennakoidaan työn tuottavuuden uudelleen kasvavan 2003 muutaman prosentin verran.